

TE WHAWHAI KI HAINA.

Kaore ano kia tino paenga noa te whawhai ki Taranawaara ka oho he pakanga ke ki Haina. Ko Haina tetahi o nga mana tino tawhito atu i te ao, ara te mana tino tawhito, tetahi hoki o nga mana tino nui te tangata, e 400,000,000. Ko ta Haina tino tukanga ko te pupuri tonu ki nga tukunga iho a nga tipuna, ki nga tikanga tawhito, na reira i te mea kua timata te whakanoho o nga iwi o etahi atu whenua ki to ratou whenua, ka puhachae te iwi o Haina. E hiahia ana ratou ki te whakangaro atu i nga tangata iwi ke katoa i to ratou whenua.

Ko te hunga na ratou i timata te mahi kohuru ko tetahi ropu tangata e huaina nei ko nga "Pokiha" (Boxers). He pai te timatanga mai o tenei iwi, inaianei kua kino. E kua ana 11,000,000 te nui o nga "Pokiha." Kua tino marama inaianei ko te Kawanatanga tonu o Haina kei te tautoko i tenei mahi kohuru.

Ko te Emepara o Haina he taitamariki noa iho, engari i tona whakawhirinaki ki nga tika-nga hou ka hereherea e tona whaea-keke, a ka honca e taua hakui mana e whakahaere te Kawanatanga. He wahine tutua noa iho tenei, engari na te pai o tona ahua i moea ai e te emepara o Haina kua mate. He wahine kino rawa atu tenei, kua marama nana i whakatau kia kohurutia nga pakeha katoa i tona whenua.

I te tau 1896 ka whawhai a Haina raua ko Tiapani, i tino whiua ai a Haina e Tiapani a inaianei me te mea nei kua puta te whakaaaro i a Haina kia whawhaitia e ia nga mana rarahi katoa o te ao. A...e tika! e tika! Apopo ra pari ai to ihu, e ta! Nga iwi e whawhaitia mai nei e waero-roa ko Ingarangi, ko Rubia, ko Tiamana, ko Wiwi, ko Amerika, ko Tiapani, me etahi atu. Apopo ko to ratou whenua e hachaea hei utu mo nga toto i whakahekea e ratou. Kua tino kitea te pirau o te Kawanatanga o Haina, ko te nuinga o nga kawana he mahi kau tuo te moni chara i te mea mo te ture.

No te 17 o Hune ka timataia te whawhai. E maanu ana nga manua o nga mana i te taha o Taku, he pa no te Hainamana, katahi ka puhia kohurutia; ko te kokiritanga hoki o taua pa e nga hoia o Ingarangi, o Rubia,

o Wiwi, o Tiapani. E toru ngaa ra i riri ai ka hore te pa. E 2000 hainamana i mate; 16 o Rubia i mate, i taotu te nuinga; i mate te tianara o Tiapani. I muri mai ka whakapaea e te hainamana a Tienihini (Tientsin), he taone kei te taha-moana, he maha nga pakeha i roto.

Ko Pikini te pa nui o Haina, tetahi hoki o nga taone nui atu i te ao, he maha nga maero te mataratanga atu i te moana. Kei reira te nohoanga o te Emepara, o te kawanatanga, o nga kai-whakahaere hoki o nga mana nui o te ao. I puta mai nga rongo kei te karapotia nga pakeha katoa e nga hainamana ki roto ki te whare o te Ingarahi. Nga tangata tuatahi i kohurutia ko nga kai-whakahaere o Tiapani o Tiamana. No te ono o nga ra o tenei marama ka puta mai nga rongo kua kohurutia nga pakeha i Pikini, tamariki, pakeke, tane, wahine, mihinare, kai-whakahaere anga mana; neke atu i te 1000 nga tangata i kohurutia. He maha nga ra i whawhai ai ratou, a, na te paunga o nga kai o nga paura ka kohurutia e nga hoia. Ko nga mahunga i mauri haeretia i runga rakau. Kua puta te kupu a te kuni kia whakangaromia katoatia nga mihinare me nga karaitiana katoa i Haina, a, he tokomaha kua kohurutia. Tera ake pea tona tini hei enei ra e tu mai nei.

I te ruarua rawa o nga hoia a nga mana, kihai i ahei te haere ki te whakaora i nga pakeha i Pikini. I haere ano te Atimira o nga manua o Ingarangi i Haina, me tona ope 1600 o nga iwi katoa. Kaore ia i kaha i te tino nui rawa o te hainamana ki te arairai haere i a ia, a hoki mai ana ano ia ki Tienihini. I maharatia kua mate taua tangata me tana ope katoa, he maha hoki nga ra i kore ai e puta mai he rongo korero kei te pehea ra kei hea ra.

He tino pouri rawa te kohurutanga o nga pakeha i Pikini. I te mea kua kore e kaha ki te arai atu i te hoa-riri ka whakarangitia nga wahine me nga tamariki ki waenganui, ko nga tane ki nga taha taiwhio ai, whawhai atu ai hoki ki nga mano o te Hainamana. No te korenga e kaha ka patupatua e nga taane a ratou wahine me a ratou tamariki, kei riro ma te Hainamana e patu e takakifo. I muri iho ka tapatapahia o ratou tinana e nga Hainamana. Ko nga Hainamana kua tahuri mai ki te Whakapono i tino kino rawa te kohurutanga.